

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrti in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 8 K, pol leta 4 K in za četrlet 2 K. — Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge tujevine dodate 8 K. Kdor hoče sam po njega, plača na leto samo 7 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odgovori. — Učije „Katališkega tabornega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 16 vin. — Uredništvo: Koroska cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta št. 5, sprejemna naročnina, inserate in reklamacije.

Na inserate se plačuje od enostopne petilivrite za enkrat 48 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 36 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala namazila“ stane beseda 10 vin. — Inserati se sprejemajo do torka popoldne. — Menzje reklamacije so poštno proste.

Zveza z Nemčijo.

Pretekli teden se je v nemškem glavnem stanu obnovila zveza med Avstro-Ogrsko in Nemčijo. Tiče se vojaških, političkih in gospodarskih zadev. Na podlagi te zveze se bo v bližnjem času izdelala zvezna pogodba med Avstro-Ogrsko, Nemčijo, Bolgarijo in Turčijo, ustvarila se bo štirizveza na novi podlagi.

To je pravzaprav vse, kar so avstro-ogrski narodi zvedeli o dogodkih v nemškem glavnem stanu. Vse podrobnosti so zavete v tajnosti. In vendar so kakor kaže sedanja svetovna vojna, meddržavne pogodbe za narode življenske pogodbe.

Zatrjuje se sicer, da se bodo pogodbe, v kolikor se tičejo narodnega gospodarstva, predložila državnim zborom. Tega nam ni bilo treba zatrjevati, ker nam je v ustavi zajamčeno. A narodi se zanimajo tudi za določbe vojaške in političke pogodbe med državami.

Nemčija je imela in bo vedno imela zaradi svojega posebnega narodnogospodarskega značaja drugo zunanjo politiko kakor Avstro-Ogrska. Isto se lahko trdi glede Bolgarije in Turčije. Sovražniki ene države ne bodo vseskozi sovražniki druge države. Vsaka država bo imela na zunanji strani svoje koristi v drugačni smeri. Zato je vprašanje, ki zanima vsakega državljanca, kako daleč sega naša vojaška in politička zveza z Nemčijo in za kako dolgo dobo se je sklenila.

Grof Černin je ponovno izjavil, da je smer naše zunanje politike splošno razoroženje in mednarodna zveza. Spori med narodi bi se naj odločevali po pametnih razgovorih ter mednarodnih razsodbah ne pa z mečem, s krvjo in smrtjo. Zato bi radi vedeli, ali se je sedaj to stališče opustilo, ali pa je pogodba sklenjena samo za dobo vojne, a potem da imamo proste roke.

Naši poslanci bodo morali v državnem zboru zahtevati jasnosti o pogodbi, sklenjeni v nemškem glavnem stanu. Narodi, ki morajo trpeti in krvaveti, bočeje vedeti, kaj se je sklenilo o njihovi bodočnosti. Pogodbe naj ne bodo več tajne, ampak javne, naj

lodo predložene ljudskim zastopnikom, da jih odobrijo, ako so za njih narodno koristne, ali pa jih ovržejo, ako so škodljive.

Prepričani smo, da torej o dogodkih v nemškem glavnem stanu ni izrečena zadnja beseda.

Zakaj sem podpisal jugoslovansko deklaracijo

Po dveletnem vjetništvu — domov. Izstopim. Vsled dolge vožnje se mi dozdeva, da se zemlja maje pod nogami. Naravnost proti domu. Spotoma ni dosti spremembe. Samo žudno tiho je povsod; nikjer fantovskega vriska, nikjer deklishe pesmi. Potok je razdrapal cesto; ni moških rok, da bi v redu popravile. Moja največja njiva ni obdelana, vem, zakaj ne.

Zena se me je razveselila. A takoj žalostno dostavila: „Saj boš moral spet na fronto.“ — „Zakaj pa nisi dala dolge njive v najem?“ — „O, saj bi, vprašali so mnogi in ponujali lepe svote, pa le pod pogojem, da jim obdelam; spravili bi že. Tega pa ravnó ne morem. Žetveni komisar mi je zapovedal, da se naj obrnem na občino. Župan pa pravi, da nima občinskega gnoja, občinskih konj in hlapcev tudi ne. Tako je njiva ostala.“ — Pogledam v hleve. Živine malo in še ta mršava. „Rekvirirali so goved, seno in slamo.“ Dvorišče snažno pometeno, a okoli poslopja vse oguljeno in zúrto, strehi se vidijo rebra. Najstarejša otroka, ki pa sta še zapisana med solarje, prideta z voli domov. Vlačila sta na drugi njivi. Ko me ugledata, vprašata: „Ata, kaj ne, zdaj ostanete doma?“ — „Ostanem, stiri tedne.“ In resno zastaneta izpregati. Mene se živina boji. „Komaj imata čas za službo božjo ob nedeljah“, pravi žena, „v šolo ju ne morem pošiljati.“ Pa pride mlajša iz šole, tiho, boječe. Ni me brž spoznala. „Poglejte, kaj smo danes pisali.“ Pogledam in vidim nemške črke, dolge in ostre. „V katerem razredu pa si?“ — „V drugem.“ — „Ali pa slovenski znaš pisati in brati?“ — „Malo, ker malo hodim v šolo, moram malega varovati.“ — Uboga glavica, si mislim, kaka zmešnjava mora biti v njej. Slovenskih pismenk še ne pozna dobro, in že mora delati nemške, prejšnjim tako malo podobne!

Okoli desetih zvečer, po novem času — stenska ura kaže še po starem — je bilo delo opravljeno. Sedli smo k večerji in potem nisimo mogli dopovedati, kako je v vjetništvu, kako doma. Žena ne toži nič.

Bog nam pomagaj in mati božja, to je njen edini, a večkrat ponavljeni vzdih. Skrta solza, ki se ji sveti v očeh, govori o trpljenju. Starejši deček pripoveduje, kako je en vol pameten, odsebežnji pa muhast — delica, kako mladi pujski veselo bincajo po svinjaku. Oba delata načrta za jutri, kakor da sta že gospodarja. Jaz pa ju tiho pomilujem: Vidva pač ne bosta vedela, kaj so blažena leta brezskrbnih otrok! Med večerno molitvo sta zaspala, jaz tudi; samo žena je menda zmolila do konca.

Drugi dan si ogledam shrambe. Malo. So rekvirirali. Malomarno mi pokaže žena par stotakov Ku. „Komaj bo za obleko vsem petim. Nam kmetiskim nastavljajo cene in vse preiščejo, drugi si delajo cene sami in še ne dajo vsakemu.“

Čez nekaj dni grem na postajo. Zahtevam zozni listek. „Was heißt das?“ vpraša uradnik. Ponovim slovenski. „Versteh' nicht“, odvrne osorno. Neki gospod za menoj pove moje besede po nemško, nakar dobim karto. Bil sem radoveden, ali bo dal vozne listke drugim. Dal jim je, ker so skoro vsi zahtevali po nemško. Pa to sem slišal, kako je uradnik spakedrana imena postaj ravnó tako spakedrano ponavljal, kakor so jih ljudje izgovarjali. Nisem se mogel premagati, da jim ne bi rekel: „Ali ne slišite, kako vas ima za norca, ker ne povele slovenskih postaj, ampak se mučite z nemškimi. Zahtevajte slovenski, pa bo tudi slovenski, uradnik tukaj. Saj nismo v Berlinu.“

Na železnici zopet. Konduktar ni govoril slovenski, dasi smo bili natlačeni v kupeju sami navadni ljudje, ki se nimamo časa učiti drugih jezikov. Le s pomočjo slučajnega tolmača se je sporazumel s potniki.

Na glavarstvu, kamor sem šel prosit za podaljšanje dopusta, istotako. Referent govori z menoj s pomočjo pisarja. Edino na davkarji so me razumeli, ko sem potem šel plačat osebno dohodnino za ženo. Pred vojno nisem poznal tega davka. Za moje odsotnosti pa je žena trikrat prosila vzdrževalnino, toda niti odgovora ni dobila dozdaj.

Ker so na sodišču zvedeli, da sem doma, so me poklicali radi nekega varuštva, seveda nemški. Moral sem podpisati nemški odlok.

Doma mi pravi žena, da dobiva od gosposke le samo nemške dopise, ki jih ne razume ne ona in ne otroci. Poslala bi jih nazaj, pa se boji kazni. V nedeljo gre k gospodu župniku, da izve, kaj je v istih.

Veronauk v šoli, molitve in pridige v cerkvi, to je še slovensko, dasi živimo v docela slovenskem kraju. Z Bogom se še zmenimo slovensko, z gospos-

LISTEK

„Pranger“.

(Januš Golec.)

(Dalje.)

Začel se je prvi bojni pohod Sentpetranov nad Podsrečane v noči od 10. na 11. aprila leta 1882. — Sultan je vedil konje in razporedil kot ravnokar do sluzen vojak napadalec po vojaških varnostnih predpisih. Vozili so se skupno le nekaj časa, dokler ni bil skovan in zvarjen celi bojni načrt in porazdeljene razne vloge med posameznike. Predvsem se je ločila od glavne čete močna predstraža. Ta predstraža je zopet poslala dva poizvedovalca, ki bi naj kot prva prevohtunila sovražni tabor: od katere strani bi ga bilo bolje presenetiti in osvoboditi s kolikor mogoče nekrvavimi izgubami zarobljenega prangerja. Glavna četa, vozeč se na vozu, si je zasigurala desno in levo krilo ter hrbet s posebnimi oddelki, da jej ne bi sovražnik onemogočil povratka. Vse je bilo urazeno hvalevredno, bojne sile zadostne, če bi se morebiti vendar le spoprijeli z nasprotnikom, katerega o domnevali vsi v trdem spanju in snu.

Ob 1½ uri ponoči sta se priplazila prva Sentpetrana v podsrečki trg, ki se je že odeval v nočni spanec, sladki senj in mir. Poseda sicer Podsreča po na pol in celem računano sedem gostiln, ki so bile v oni noči izveštine prazne, le tuintam je še kimal pospano za mizo kak zakasneli gost. Krog tržkega prangerja je počivalo vse v miru in tihoti, še nočni čuvaj Gerzinatov Juzl ni stražil z leščerbo in helebardo tržanov in njih svetinj.

Prva poročila poizvedovalcev do predstraže in glavne čete so bila pač najugodnejša. V vojno pohodno črto razvite vrste so se združile tik pred Podsre-

do, da zgrabijo z združenimi močmi kamenitega in vkopanega prangerja.

Voz za Sentpetrane zibelka novorojenega tržanstva, za Podsrečane — mrtvaški oder njih časti, je postal tik ob prangerju, ki stoji in je stal v oni noči na glavnem trgu Podsreče.

Fantovsko krepke roke so se tesno oklenile že starodavnega stebra, sklepi so pokali napadalcem vsled napora, a kamen tržkih pravice se še niti zganil ni.

Zasadilo se je v zemljo več krampov, zarozljala je težka veriga, na pritisk in dvig zvoda je odje-njal v zemljo zakopani pranger in se pripravil na sprehod in polet v St. Peter.

Udrihanje krampov po trdih tleh in cinketanje verige je predramilo nočnega čuvaja, ki je hrjosal v klopi ob kaplaniji in sanjal, da se je gostil na očetji svoje hčere. Previdno se je dvignil s trdega ležišča in pobulil po vzroku v Podsreči nenavadnega ponočnega nemira in ropota.

„Ježiš, Mat' nebeška“, mu je ušlo skozi zapra-ust, ko je zapazil 14 črnih postav, voz in konje krog edinega in najsvetejšega tržkega spomenika. Ni vam bil Juzl strahopetec, ker še ni imel doslej opravka s predrznimi ponočnjaki, a tokrat so se mu potresle hlače, zašklebetali zobje, dvignili lasje in sesedel se je nazaj na klop.

Nesreča je hotela, da je zadel malo preveč pri tem naravno upravičenem oddihu ob svojo nočno svetilko in helebardo, oboje je padlo z ropotom na tla. Žvenket železa je preplašil prangerja dvigajoče St. Petrane, ki so trenutno prekinili dvigalni napor, — strmeč proti kaplaniji. Juzl je bil uverjen: Po meni bo, pa še nisem preskrbel nobene od sedmih hčera.

Strah ga je spreletel od nožnega palca do najvišjega lasnega konca na glavi, ni pobral svetilke in ne orožja, ampak zabrusil je po tleh s petami urno kot bi potegnil žnoro od kaplanije do krčme pri Blaškotu, kjer je še brlela luč.

Juzl, občan od ograje štirih sten, ojunachen po človeški roki ukresani luči, je nastavlil v Blaškotovi veži svoj nočni rog in zatulil vanj proseče v noč kot bi gorel trg na vseh koncih. Podsrečani so se drmili, Juzl je trobil na pomaganje, Sentpetrani pa še niso bili naložili prangerja. Godilo se jim po svetopisemskem opisu onih proti nebu bahavim ljudem, ki so gradili babilonski stolp, pa jih je omotal Bog z vozli jezika. Juzlov rog, katerega klie vs. Petra vaščani niso poznali, jim je pretrosil ušesa, da niso več razumeli Sultanovih povelj. Eni so dvigali tržkega prangerja na vso moč, drugi so ga pa tiščali pomotoma z vso silo ob tla in v luknjo. Pri tem babilonskem nesporazumu so začele frčati tudi krepke obsotelske kletvice navzgor in navzdol.

Podsrečani so že izvirali na plan iz nočnih brlogov, Sentpetrani so bili pravkar izpuknili prangerja iz zemlje, položivši ga na podložene drogove, da ga dvignejo na voz. Dvigali so kamenito težko lavoriko, pribrenčali so prvi kamni v njih znojne glave in v hrbe. Tovor je zärknil s kolcev na tla, nekaj Podsrečanov se je bližalo neustraseno mestu zločina, saj jih je bodril rešilni junak Juzl z rogom, tulečim svoj Tri — ra, tra — tra — tom!

Eden od Podsrečanov je pograbil konje za uzo, drugi pa so potipali z golimi rokami, s' krampi in kolci oborožene šentpeterske roke. Krampi in kolci so se dvignili nad še napol zaspanimi podsrečkimi glavami in jih prisilili nekaj v oni počitek, ki mu pravimo — omedlevica. Vnel se je kratek boj neoboroženih z oboroženimi. Pa to je zlodej, da zamahneš labiko s kolomali krampom samo enkrat, če je nasprotnik že preblizu, pride do ročne borbe. Iz Podsrečanov in Sentpetranov je nastal en sam klopčič, ki se je kotalil po glavnem trgu med vpitjem in udrihanjem s pestmi po glavah, hrbtih in obrazih. V tej ponočni zmedji je pestil po zmoti večkrat Sentpetran Sentpetrana ter Podsrečan Podsrečana.

(Dalje prihodnjik.)